

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA**

CURRICULUM
la disciplina opțională
EDUCAȚIE PENTRU SOCIALIZARE JURIDICĂ

Clasa a VIII-a

ARIA CURRICULARĂ

Educație socioumanistică

Chișinău, 2021

Aprobat:

- Consiliul Național pentru Curriculum, proces verbal nr.28 din 28 iunie 2021
- Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr.914 din 16 iulie 2021

GRUPUL DE LUCRU PENTRU ELABORAREA CURRICULUMULUI:

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării

Corina LUNGU, consultantă principală, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, grad didactic superior, coordonator al grupului de lucru

Elena BEREGOI, profesoară școlară, Liceul Teoretic „Mihail Kogălniceanu”, mun. Chișinău, grad didactic superior

Livia STATE, profesoară școlară, Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, mun. Chișinău, grad didactic superior

Galina GUMEN, șefă a Centrului Metodic, OLDSI Briceni, grad didactic superior

Inspectoratul General al Poliției

Andrei ZAGOREANU, șef al Direcției managementul resurselor umane a IGP al MAI

Victor CUȘCENCO, șef al Secției formare profesională a Direcției managementul resurselor umane a IGP al MAI

Neli LELENCO, șefă a Direcției ordine publică, Inspectoratul Național de Securitate Publică al IGP al MAI

Aliona DRAGOMIREȚCAIA, șefă a Secției siguranță minori a Direcției ordine publică, Inspectoratul Național de Securitate Publică al IGP al MAI

PH International

Iurie PÎNTEA, Director PH Moldova, manager al Programului de Socializare Juridică în Școlile din Republica Moldova

Maria STRATAN, coordonatoare a Programului de Socializare Juridică în Școlile din Republica Moldova

Produs curricular elaborat în baza Memorandumului de cooperare semnat între Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Inspectoratul General al Poliției și PH International, în cadrul Programului de Socializare Juridică în Școlile din Republica Moldova, finanțat de Departamentul de Stat al SUA prin intermediul Biroului Afacerilor Internaționale în domeniul Combaterii Drogurilor și Aplicării Legii

CUPRINS

- I. Preliminarii
- II. Repere conceptuale
- III. Sistemul de competențe
  - 3.1. Competențe-cheie prioritare pentru disciplina opțională *Educație pentru socializare juridică*
  - 3.2. Competențe transdisciplinare prioritare pentru disciplina opțională *Educație pentru socializare juridică*
  - 3.3. Competențe specifice ale disciplinei opționale *Educație pentru socializare juridică*
  - 3.4. Matricea dezvoltării competențelor specifice la *Educație pentru socializare juridică* (învățământul gimnazial)
- IV. Administrarea disciplinei
- V. Unități de învățare
- VI. Repere metodologice de predare-învățare-evaluare
- VII. Referințe bibliografice

I. PRELIMINARII

Disciplinele școlare din învățământul general, în funcție de logica didactică și specificul curricular, au menirea de a contribui la modelarea profilului elevului în raport cu așteptările societății contemporane. Astfel, prin componenta sa civică și socială, disciplina opțională *Educație pentru socializare juridică* le va dezvolta elevilor competențele civice și sociale, contribuind la crearea unei societăți bazate pe cultura cetățeniei democratice și respectarea statului de drept.

Disciplina opțională *Educație pentru socializare juridică* include:

- studierea profilului instituțiilor democratice ale statului și ale celor de aplicare a legii;
- prezentarea drepturilor și responsabilităților cetățenești;
- descrierea funcționalității instituțiilor statului, inclusiv a poliției, creând o opinie pozitivă în raport cu acestea;
- promovarea cunoștințelor, valorilor și capacităților inerente unor cetățeni responsabili.

Curriculumul la *Educație pentru socializare juridică* reprezintă documentul normativ și instrumentul didactic ce descrie condițiile administrării disciplinei opționale și finalitățile educaționale, exprimate în competențe specifice, unități de competență, conținuturi, activități și produse de învățare și evaluare recomandate.

Curriculumul include ansamblul elementelor esențiale, relevante ale realității educaționale din școală, la nivel de reprezentare teoretică și de activități practice desfășurate, și are drept scop extinderea cunoștințelor și abilităților elevilor în domeniul socializării juridice. Documentele normative internaționale și naționale care stau la baza elaborării curriculumului sunt:

- internaționale: Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948), Convenția cu privire la Drepturile Copilului (1989), Observațiile finale ale Comitetului pentru Drepturile Copilului (2017);
- europene: Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010), Declarația Finală a celei de-a 25-a sesiuni a Conferinței Permanente a Miniștrilor Educației din cadrul Consiliului Europei (2016), Cadrul de Referință al Competențelor pentru o Cultură Democratică (Consiliul Europei, 2018), Competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (Consiliul Europei, 2018);
- naționale: Constituția Republicii Moldova, Codul educației al Republicii Moldova nr. 152/2014, Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/2002 (republicat), Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008 (republicat), Legea nr. 288/2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Legea nr. 320/2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, Legea nr. 338/1994 privind drepturile copilului, Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, Concepția privind activitatea polițienească comunitară, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 100/2018, Hotărârea Guvernului nr. 409/1998 privind aprobarea Regulamentului Consiliului Național pentru Protecția Drepturilor Copilului, Hotărârea Guvernului nr. 270/2015 cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului, Cadrul de referință al Curriculumului Național, aprobat prin ordinul MECC nr. 432/2017, Repere conceptuale privind elaborarea curriculumului opțional (2017), Curriculum la *Educație pentru societate*, ciclul gimnazial, 2018.

Disciplina opțională ***Educație pentru socializare juridică*** este una de extindere, derivată din disciplina școlară obligatorie ***Educație pentru societate***, urmărind atingerea finalităților acesteia, prin formarea competențelor inter- și transdisciplinare.

Elaborarea pachetului curricular pentru disciplina opțională ***Educație pentru socializare juridică*** se înscrie în *Planul de acțiuni privind implementarea inițiativei pilot a Programului de Socializare Juridică în Școlile din Republica Moldova*, stabilit conform Memorandumului de înțelegere între Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, PH International și Inspectoratul General al Poliției.

Curriculumul la disciplina opțională ***Educația pentru socializare juridică*** are statut de document curricular adresat cadrelor didactice, elevilor din clasa a VIII-a, angajaților poliției, precum și părinților/reprezentanților legali ai acestora și este elaborat ținându-se cont de bunele practici și experiențele acumulate în cadrul programelor de socializare juridică implementate de PH International în Georgia, Bosnia și Herțegovina, Macedonia, Armenia ș.a.

II. REPERE CONCEPTUALE

Curriculumul la ***Educație pentru socializare juridică*** fundamentează și ghidează activitatea cadrului didactic și a angajatului poliției, facilitează abordarea creativă a demersurilor de proiectare didactică de lungă și scurtă durată, dar și de realizare propriu-zisă a procesului de predare-învățare-evaluare. Curriculumul asigură dezvoltarea personalității elevilor, formarea

unor competențe necesare pentru învățare pe tot parcursul vieții, precum și de integrare într-o societate aflată în permanentă schimbare.

Scopul principal al disciplinei opționale este conștientizarea de către elevi a necesității de a respecta drepturile și obligațiile cetățenești, legea și cunoașterea principiilor culturii juridice, ceea ce reprezintă un indicator de bază al nivelului de dezvoltare a democrației în societate. Astfel, disciplina opțională ***Educație pentru socializare juridică***, prin oferta sa educațională, contribuie la:

- promovarea unei mai bune înțelegeri a cadrului normativ în vigoare; sporirea gradului de respectare a legii prin conștientizare și implicare;
- reducerea cazurilor de încălcare a legii prin comportament decent și acțiune responsabilă;
- creșterea gradului de percepere de către elevi a normelor și a regulilor pe care urmează să le adopte în timpul procesului de studii, precum și în societate;
- informarea cu privire la răspunderea juridică și sancțiunile prevăzute de legislația națională pentru comiterea contravențiilor/infracțiunilor;
- reducerea fenomenului delincvenței juvenile, precum și al victimizării în rândul adolescenților;
- conștientizarea acțiunilor de depășire a situațiilor de risc.

Scopul demersului didactic proiectat prin actualul curriculum este:

- de a consolida și dezvolta, prin extindere, competențele cetățeniei democratice;
- de a facilita gradul de înțelegere de către elevi a libertăților și responsabilităților într-o societate bazată pe principiile statului de drept.

Într-o eficientizare a parcursului didactic, disciplina opțională ***Educație pentru socializare juridică*** propune conjugarea eforturilor și a experiențelor cadrelor didactice și ale angajaților poliției în formarea la elevi a competențelor specifice domeniului socializare juridică. Această disciplină opțională reprezintă o primă experiență de instituționalizare a prezenței angajatului poliției în instituția de învățământ într-un mod diferit de cel tradițional, ceea ce determină modificarea opticii de percepere a acestuia în societate și sporirea deschiderii față de el.

La elaborarea curriculumului la disciplina opțională ***Educație pentru socializare juridică***, au fost respectate următoarele principii:

- principiul *axiologic*, ce vizează ca finalitate a studierii acestei discipline crearea unui comportament axat pe valori, non-discriminatoriu;
- principiul *abordării sistemice și dezvoltării graduale a competențelor*, ce asigură respectarea particularităților de vârstă, a motivației, a intereselor elevilor și asigură continuitatea conceptuală a disciplinelor socioumanistice;
- principiul *integrării*, care stimulează caracterul inter-, pluri- și transdisciplinar al învățării, prin racordarea disciplinei opționale ***Educație pentru socializare juridică*** la disciplinele obligatorii ***Educație pentru societate și Dezvoltare personală***;
- principiul *însușirii temeinice*, care se referă la formarea deprinderilor de învățare logică, ritmică și a capacităților de autocontrol;
- principiul *respectării autonomiei și libertății individuale* în exprimarea opiniilor;
- principiul *umanist al centrării pe cel ce învață*.

Strategia de predare a disciplinei opționale ***Educație pentru socializare juridică*** se bazează pe stimularea curiozității intelectuale a elevilor, în scopul promovării gândirii critice și al dezvoltării personale. De aceea, este esențial ca echipele comune (alcătuite din profesor și angajatul poliției) să respecte, în procesul predării-învățării-evaluări, cadrul gândirii critice.

Studierea disciplinei determină dezvoltarea abilităților de recunoaștere și dezaprobare a stereotipurilor, contribuie la înțelegerea consecințelor prejudecăților. Această disciplină opțională, dezvoltată în cadrul Programului de Socializare Juridică în Școlile din Republica Moldova, contribuie la înțelegerea diversității sociale și la formarea comportamentelor tolerante în raport cu aceasta.

Actualul curriculum oferă un context favorabil pentru reflecție și explorare a cunoștințelor despre statul de drept și supremația legii, necesare pentru toți cetățenii țării noastre, dar și ai lumii. Pe măsură ce elevii aprofundează aceste cunoștințe, ei conștientizează necesitatea atitudinii critice față de ceea ce îi înconjoară, de asemenea, dobândesc o perspectivă asupra modului în care pot acționa și pot contribui la formarea, cultivarea și educarea valorilor democratice. Elevii vor înțelege că ține de responsabilitatea cetățenilor unei țări democratice să învețe cum să identifice eventualele pericole și situații de risc și să știe cum să reacționeze în fiecare caz concret.

Demersul educațional la disciplină este asigurat obligatoriu la clasă, în mod sincron, de către echipa comună (un angajat al poliției și cadrul didactic care predă disciplina ***Educație pentru socializare juridică***), în baza unui proiect didactic elaborat în comun.

III. SISTEMUL DE COMPETENȚE

3.1. Competențe-cheie prioritare pentru disciplina opțională *Educație pentru socializare juridică*

Curriculumul la disciplina opțională ***Educație pentru socializare juridică*** este un document normativ-reglator proiectat în baza *Cadrului de referință al Curriculumului Național (2017)* și reprezintă un instrument de implementare a politicilor educaționale vizate de *Codul educației* al Republicii Moldova (2014). Acest curriculum se raportează la Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți, care orientează sistemul de învățământ general obligatoriu spre formarea acestor competențe-cheie, incluse în *Codul educației* al Republicii Moldova, art. 11., alin. (5), dar, în special, se referă la *competența de a învăța să înveți, competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale, competențe sociale și civice*. De aici reiese importanța racordării competențelor specifice disciplinei respective la competențele-cheie și transversale ale învățământului secundar general din Republica Moldova.

Curriculumul la disciplina ***Educație pentru socializare juridică*** urmărește formarea la elevi a unui set de *competențe specifice*, care fundamentează realizarea competențelor-cheie și care sunt dezvoltate treptat, pe parcursul întregului demers didactic parcurs pe durata unui an de studii. Competențele-cheie spre care sunt îndreptate competențele specifice disciplinei opționale ***Educație pentru socializare juridică*** sunt structurate după cum urmează:

1. competențe sociale și civice, care, din perspectiva acestei discipline opționale, reprezintă competențele ce facilitează adoptarea și aderarea la valorile universale și fundamentale ale unei societăți democratice. Conviețuirea într-o societate democratică presupune abilități de interacțiune interpersonală în baza valorilor civice, fapt ce constituie premisele necesare unui comportament democratic, axat pe respectarea demnității umane și a drepturilor omului;

2. competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale, ce vizează apropierea valorilor culturii naționale și general-umane pe care elevul trebuie să le cunoască și să le interiorizeze: stabilirea particularităților culturii naționale ale etniilor conlocuitoare și ale fenomenelor/tradițiilor de familie și sociale. Elevul va înțelege rolul instituțiilor de drept în viața omului, va fi capabil și încrezător să-și exercite drepturile cu un simț de responsabilitate matur, față de cei din jur;

3. competența de a învăța să înveți, care presupune disponibilitatea elevului de a organiza și reglementa propria învățare în raport cu finalitățile acestei discipline. Ea valorifică capacitatea elevului de a studia diversitatea de surse atât individual, cât și în grup, abilitatea de a-și organiza eficient timpul, de a achiziționa, procesa, evalua și asimila noi cunoștințe cu privire la statul de drept și de a aplica noile cunoștințe și deprinderi în diferite contexte ale disciplinei *Educație pentru socializare juridică*.

Competențele-cheie enumerate devin prioritare pentru întregul demers didactic al disciplinei.

3.2. Competențe transdisciplinare prioritare pentru disciplina opțională *Educație pentru socializare juridică*

Transversalitatea este o caracteristică importantă a competențelor-cheie. Acestea traversează diferitele sfere ale vieții sociale, precum și, în mod firesc, frontierele disciplinare. Competențele transversale derivă din competențele-cheie, pe care le extind și le dezvoltă. În acest sens, pornind de la modelul taxonomic al competențelor transversale din *Cadrul de referință al Curriculumului Național* (2017, pp. 17-22), competențele prioritare transversale pentru disciplina opțională *Educație pentru socializare juridică* se prezintă în felul următor:

1. Cetățenia responsabilă, ce presupune că un cetățean responsabil trebuie să-și asume rolul de a manifesta responsabilitate individuală pentru concluziile și ideile exprimate în public, de a demonstra integritate și demnitate în relațiile sociale, de a conștientiza modul în care alegerile/deciziile individuale afectează propria persoană, familia și comunitatea mai largă, de a manifesta inițiativă pentru a se informa și pentru a acționa asupra contextelor și evenimentelor de interes social. În contextul finalităților acestei discipline, tinerii cetățeni trebuie să înțeleagă și să promoveze principiile democratice ale libertății, dreptății și egalității, să conștientizeze faptul că fiecare ființă umană are o valoare înnăscută, să demonstreze respect pentru demnitatea umană, pentru nevoile și drepturile omului, să promoveze ordinea și legalitatea la nivel social, să dezvolte abilități pentru a lucra cu subiecte controversate și să dezvolte empatie.

2. Gândirea complexă și critică, ce vizează o persoană capabilă să gândească în mod complex și critic, care demonstrează o varietate de procese de gândire relevante și necesare în contextul acestei discipline opționale: evaluează, analizează și anticipează consecințele, percepe

gândirea ca pe un proces holistic, realizează integrarea noilor informații cu experiențele și cunoștințele deținute, utilizează procesele de gândire pentru a interpreta, a organiza și a opera cu informația, corelează conținuturile în moduri noi și unice, își echilibrează rațiunea și sentimentele, în luarea deciziilor, ia în considerare ideile noi și viziunile diferite, pentru a-și lărgi și adânci perspectivele asupra problemelor, formulează concluzii și conștientizează consecințele acestora, este capabil să conducă o discuție argumentată și manifestă înțelegere în abordarea multiperspectivității.

3. Colaborarea/lucrul în echipă, care presupune o persoană capabilă să coopereze și să lucreze într-un grup, care înțelege și își asumă diferite roluri, facilitând activitatea în grup, apreciază diversitatea ideilor, sugerează modificări pentru a identifica punctele comune, atunci când se confruntă cu interese divergente, generează o varietate de opțiuni, evaluează calitatea ideilor și rezultatele potențiale ale aplicării lor.

3.3. Competențe specifice ale disciplinei opționale ***Educație pentru socializare juridică***

Disciplina opțională ***Educație pentru socializare juridică***, prin competențele sale specifice, contribuie explicit la realizarea idealului educațional stabilit de Codul educației, prin valorificarea Cadrului european comun de referință pentru limbi: învățare, predare, evaluare, constituit din competențe pentru o cultură democratică (Consiliul Europei, 2016/2018).

Competențe specifice:

1. Recunoașterea conceptelor specifice statului democratic pentru înțelegerea critică a drepturilor, obligațiilor și responsabilităților cetățenești;
2. Valorificarea demnității umane și a drepturilor omului în formarea unor comportamente necesare pentru rezolvarea problemelor sociale ale adolescenților;
3. Explorarea elementelor statului de drept și a democrației prin respectarea legislației pentru prevenirea delincvenței juvenile;
4. Manifestarea respectului față de diferiți reprezentanți/membri ai comunității printr-un comportament tolerant în diverse situații de viață;
5. Demonstrarea responsabilității civice în diferite contexte sociale prin implicare personală;
6. Formarea deprinderilor de cultură juridică necesare pentru înțelegerea și evitarea conflictelor specifice adolescenților.

3.4. Matricea dezvoltării competențelor specifice la *Educație pentru socializare juridică* (învățământul gimnazial)

COMPETENȚE SPECIFICE	UNITĂȚI DE COMPETENȚĂ (clasa a VIII-a)
1. Recunoașterea conceptelor specifice statului democratic pentru înțelegerea critică a drepturilor, obligațiilor și responsabilităților cetățenești	1.1. Formularea , cu cuvinte proprii, a elementelor specifice statului de drept pentru înțelegerea rolului drepturilor, obligațiilor și responsabilităților cetățenești în viața cotidiană
	1.2. Sistematizarea conceptelor specifice statului democratic în manifestarea obligațiilor și responsabilităților cetățenești
2. Valorificarea demnității umane și a drepturilor omului în formarea unor comportamente necesare pentru rezolvarea problemelor sociale ale adolescenților	2.1. Enumerarea elementelor de comportament necesare pentru rezolvarea problemelor sociale ale adolescenților din perspectiva drepturilor omului
	2.2. Adoptarea unor norme de comportament adecvat în vederea rezolvării nonviolente a problemelor sociale ale adolescenților
3. Explorarea elementelor statului de drept și a democrației prin respectarea legislației pentru prevenirea delincvenței juvenile	3.1. Identificarea relațiilor cauzale ale unor situații-problemă privind delincvența juvenilă prin valorificarea elementelor statului de drept
	3.2. Rezolvarea studiilor de caz privind delincvența juvenilă și recunoașterea elementelor statului de drept și ale democrației
4. Manifestarea respectului față de diferiți reprezentanți/membri ai comunității printr-un comportament tolerant în diverse situații de viață	4.1. Recunoașterea unor caracteristici ale comportamentului tolerant pentru relaționarea cu diferiți reprezentanți/membri ai comunității
	4.2. Practicarea normelor de comportament tolerant în diverse situații din viață în vederea promovării respectului pentru diversitate
5. Demonstrarea responsabilității civice în diferite contexte sociale prin implicare personală	5.1. Aprecierea modalităților de implicare personală în vederea demonstrării responsabilității civice
	5.2. Recomandarea unor exemple/practici de implicare personală și manifestare a responsabilității civice în diverse contexte sociale
6. Formarea deprinderilor de cultură juridică necesare pentru înțelegerea și evitarea conflictelor specifice adolescenților	6.1. Identificarea abilităților necesare pentru formarea deprinderilor de cultură juridică din perspectiva evitării problemelor specifice adolescenților
	6.2. Stabilirea modalităților de evitare a conflictelor prin prisma deprinderilor de cultură juridică
Total	12

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Statutul disciplinei	Aria curriculară	Clasa	Nr. de ore pe săptămână	Nr. de ore pe an ¹
Opțională	Educație socioumanistică	a VIII-a	1	35

Notă: În mod recomandabil, activitățile sunt desfășurate de echipa comună (un angajat al poliției sau o altă persoană resursă și cadrul didactic care predă disciplina *Educație pentru socializare juridică*).

V. UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare recomandate
<p>1.1. Formularea, cu cuvinte proprii, a elementelor specifice statului de drept pentru înțelegerea rolului drepturilor, obligațiilor și responsabilităților cetățenești în viața cotidiană</p> <p>1.2. Sistematizarea conceptelor specifice statului democratic în manifestarea obligațiilor și responsabilităților cetățenești</p>	<p>SECURITATEA COMUNITĂȚII – MISIUNEA POLIȚIEI</p> <p>Termeni: Patrie, patriotism, țară, stat, societate, poliție, apel de urgență, sesizare, alertă falsă, situație de urgență, ordine publică, menținere/asigurare/restabilire a ordinii publice, activitate specială de investigație, infracțiune, Cod penal, ofițer de urmărire penală, cercetare la fața locului, laborator criminalistic mobil, ridicare de urme, expertiză judiciară, experți profesioniști.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - identificarea în cadrul legal a prevederilor privind drepturile și obligațiile cetățenești; - realizarea de comentarii în baza informațiilor selectate din varii documente; - exerciții de sistematizare a ideilor și a dovezilor privind funcționarea unui stat de drept; - exerciții de structurare a propriei opinii referitoare la valorile democrației; - alcătuirea unor liste personale ale valorilor umane, cu motivarea alegerilor; - exerciții de comparare a ideilor și a valorilor umane, analizând mai multe surse; - organizarea activităților de promovare a drepturilor omului; - aprecierea aportului persoanei responsabile în schimbarea societății;

Poate varia în funcție de structura anului școlar și de datele calendaristice.

<p>2.1. Enumerarea elementelor de comportament necesare pentru rezolvarea problemelor sociale ale adolescenților din perspectiva drepturilor omului</p> <p>2.2. Adoptarea unor norme de comportament adecvat în vederea rezolvării nonviolente a problemelor sociale ale adolescenților</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Patria sunt Eu ● Poliția în serviciul comunității ● Sesizarea poliției ● Securitatea publică ● Infrațiuni și consecințe. Instituții în investigația infracțiunilor ● Urmărirea penală ● Expertiza criminalistică <p style="text-align: center;">SANCTIUNI ȘI APLICAREA LOR</p>	<ul style="list-style-type: none"> - activități în grup de identificare a problemelor sociale ale adolescenților; - activități de culegere a informațiilor/datelor despre problemele sociale ale adolescenților; - exerciții de elaborare a demersurilor, a adresărilor, a mesajelor către instituțiile de drept; - practici de identificare a problemelor și a soluțiilor; - reflecții asupra experiențelor personale de gestionare a situațiilor de conflict; - organizarea vizitelor tematice la instituțiile de referință;
<p>3.1. Identificarea relațiilor cauzale ale unor situații-problemă privind delincvența juvenilă prin valorificarea elementelor statului de drept</p> <p>3.2. Rezolvarea studiilor de caz privind delincvența juvenilă și recunoașterea elementelor statului de drept și ale democrației</p>	<p>Termeni: sistem de drept, obligațiune, responsabilitate, lege, egalitate, Cod contravențional, contravenție, sancțiune contravențională, tentativă, vinovăție, infracțiune, sancțiune penală, victimă, parte vătămată, martor, bănuț, reținere, izolator de detenție preventivă, deținut, cameră de reținere, măsuri preventive de libertate.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Sistemul de drepturi și responsabilități ● Sistemul organelor de drept din Republica Moldova ● Sanctiuni în cazul contravențiilor 	<ul style="list-style-type: none"> - analiza critică a factorilor, a premiselor și a cauzelor delincvenței juvenile; - interpretarea datelor statistice cu referire la problemele specifice adolescenților; - realizarea unui interviu tematic cu o persoană-resursă; - parcurgerea studiilor de caz tematice; - practici de elaborare a regulilor de conviețuire în comunitate; - exerciții de grupare a problemelor conform unor criterii determinate; - evaluarea practicilor de succes privind prevenirea delincvenței juvenile;
<p>4.1. Recunoașterea unor caracteristici ale comportamentului tolerant pentru relaționarea cu diferiți reprezentanți/membri ai comunității</p> <p>4.2. Practicarea normelor de</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Aspecte ale Codului contravențional ● Sanctiuni în cazul infracțiunilor ● Aspecte ale Codului penal ● Sistemul de aplicare a sancțiunilor ● Executarea pedepselor 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a caracteristicilor comportamentului neadecvat; - interpretarea consecințelor comportamentului neadecvat, în vederea prevenirii acestuia; - organizarea dezbaterilor tematice cu diferiți reprezentanți/membri ai comunității; - realizarea prezentărilor orale/digitale tematice; - aprecierea diferitor situații din viață prin prisma unor

<p>comportament tolerant în diverse situații din viață în vederea promovării respectului pentru diversitate</p>	<p>SECURITATEA ÎN DIFERITE MEDII DE TRAI</p>	<p>exemple de comportament responsabil/tolerant;</p> <ul style="list-style-type: none"> - promovarea experiențelor de manifestare a acceptului/respectului pentru diversitate;
<p>5.1. Aprecierea modalităților de implicare personală în vederea demonstrării responsabilității civice</p> <p>5.2. Recomandarea unor exemple/practici de implicare personală și manifestare a responsabilității civice în diverse contexte sociale</p>	<p>Termeni: pornografie infantilă, abuzator, hărțuire sexuală, grooming, participant la trafic, securitate, victimă, victimă a violenței în familie.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Securitatea în familie ● Securitatea în mediul școlar ● Securitatea în comunitate ● Securitatea în mediul online ● Securitatea în timpul călătoriilor ● Securitatea în relații interpersonale <p style="text-align: center;">O VIAȚĂ FĂRĂ VIOLENȚĂ</p> <p>Termeni: bullying, violență, agresor, situație de criză, ordonanță de protecție, ordin de restricție de urgență, integritate corporală, violență sexuală, comportament sexual, suferință psihică, suferință fizică, neglijare, violență spirituală, mijloace economice, bunuri, prejudiciu material.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Serviciile prietenoase copilului ● Prevenirea violenței între semeni ● Bullyingul ● Aspecte ale comportamentului 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de negociere pentru aplanarea conflictului/luarea unei decizii; - identificarea exemplurilor de responsabilizare civică/personală/colectivă; - încurajarea exprimării și argumentării opiniei proprii; - exerciții de estimare a efectelor iresponsabilității civice: personale și colective; - realizarea dezbaterilor tematice în urma vizionării filmelor, materialelor video relevante; - formularea concluziilor în baza argumentelor cu privire la demonstrarea responsabilității civice; - antrenarea în activități de grup privind practicile de implicare personală și manifestare a responsabilității civice în diverse contexte sociale; - evaluarea critică a exemplurilor/practicilor de implicare personală în diverse situații de viață.
<p>6.1. Identificarea abilităților necesare pentru formarea deprinderilor de cultură juridică din perspectiva evitării problemelor specifice adolescenților</p> <p>6.2. Stabilirea modalităților de evitare a conflictelor prin prisma deprinderilor de cultură juridică</p>		<ul style="list-style-type: none"> - discuții dirijate despre cauzele și consecințele conflictelor sociale; - exerciții de cunoaștere a unor acte normative cu referire la problemele specifice adolescenților; - interpretarea unui joc de rol cu privire la o situație de conflict; - exerciții de rezolvare în echipă a unor situații-problemă pentru formarea deprinderilor de cultură juridică; - aprecierea modalităților de evitare/preîntâmpinare a conflictelor din perspectiva problemelor specifice adolescenților.

	<p style="text-align: center;">delincvent și deviant</p> <p style="text-align: center;">SITUAȚIILE DE RISC DIN VIAȚA NOASTRĂ</p> <p>Termeni: exploatare a copilului prin muncă, muncă forțată, trafic de ființe umane (recrutare, transportare, adăpostire, primire, înșelăciune, abuz de poziție de vulnerabilitate), trafic de copii, migrație, trafic de organe, inteligență emoțională, capacitate de exercițiu, sclavie, cerșit, pericol, supraveghere, abandon, vagabondaj, dependență,</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Exploatarea prin muncă ● Traficul de ființe umane ● Migrația ● Pericolul absenteismului și al abandonului școlar ● Extreme psihoemoționale 	<p>Produse recomandate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - studii de caz; - interviuri; - proiecte individuale, proiecte de grup, harta conceptuală; - grile de autoevaluare; - postere; - prezentări cu suport vizual/animație, cărți digitale; - joc de rol; - dezbateri, discuții dirijate; - flyere, ghiduri cu referire la comportament; - jocuri/careuri de cuvinte; - expoziții de desene, fotografii etc.
<p style="text-align: center;">Finalitățile educaționale. La sfârșitul anului de studii, elevul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - va cunoaște mecanismele legale de apărare a drepturilor omului, demonstrând respect față de oameni și lege; - va analiza critic informația vizionată/audiată/studiată din surse media în formarea poziției civice; - va manifesta abilități de soluționare a conflictelor în mod constructiv, pledând pentru supremația legii; - va exprima responsabilitate și atitudine civică, pledând pentru o cultură juridică și pentru evitarea problemelor specifice adolescenților, - va prezenta comportamente tolerante necesare în relaționarea cu diferite persoane, promovând respectul pentru diversitate; - va formula judecăți de valoare referitoare la respectarea principiului egalității tuturor în fața legii. 		

VI. REPERE METODOLOGICE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE-EVALUARE

Strategiile didactice utilizate în cadrul demersului educațional la disciplina *Educație pentru socializare juridică* au ca scop realizarea eficientă a finalităților curriculare. Formarea competențelor și valorilor în cadrul disciplinei este în conformitate cu *Cadrul de referință al Curriculumului Național*. Demersul didactic se axează pe elev ca subiect al învățării și pe folosirea metodelor activ-participative și interactive, fapt ce favorizează colaborarea și comunicarea între elevi, dar și între elevi și alți subiecți educaționali. Este încurajată utilizarea noilor tehnologii în cadrul demersului educațional.

Rolul echipelor comune (formate din profesor și angajatul poliției) în cadrul lecției este de a construi oportunități de învățare care îi permit elevului să-și descopere și să-și dezvolte abilități și atitudini corespunzătoare, să le exerseze în diverse situații de învățare și apoi să le transfere în viața reală. La lecțiile de *Educație pentru socializare juridică*, pot fi utilizate, în mod creativ și adaptat la situațiile specifice de învățare, multiple combinații de strategii didactice, pornind de la o varietate de metode și tehnici specifice.

Cadrul didactic se bazează pe următoarele principii didactice:

- **principiul însușirii conștiente și active a cunoștințelor**, ce presupune participarea și implicarea activă a elevilor în diverse activități: ascultare, scriere, dezbateri, experimentare, rezolvare de probleme, creație etc.;
- **principiul accesibilității și individualizării învățării**, ce include accesibilitatea conținuturilor, metodelor și tehnicilor instruirii, a limbajului și formelor de activitate etc., pentru a realiza concordanța dintre posibilitățile elevilor și situațiile de asimilare a mesajului transmis. Se realizează prin selecționarea și gradarea informațiilor științifice, precum și a exercițiilor ce conduc la însușirea temeinică a cunoștințelor și la formarea unor competențe;
- **principiul legării teoriei de practică**, ce implică faptul că lecțiile oferă suficiente ocazii de valorificare a cunoștințelor teoretice în practică și a competențelor necesare pentru depășirea diverselor situații de risc. Activitățile desfășurate urmează să asigure putere operatorie cunoștințelor teoretice, adică transferul învățării în circumstanțe noi ale vieții cotidiene.

Proiectarea didactică la disciplina opțională *Educație pentru socializare juridică* se elaborează în conformitate cu cadrul *Evocare-Realizarea sensului-Reflecție-Extindere (ERRE)*, ținându-se cont și de cunoștințele și abilitățile obținute la alte discipline de studiu.

Fiind orientate spre formarea unor competențe transdisciplinare, conținuturile tematice au rolul de a forma competențele specifice disciplinei și nu reprezintă un scop în sine.

Metodologia formării-dezvoltării-evaluării competențelor include obligatoriu identificarea și crearea unor situații de integrare, a unor situații-problemă din cotidian (autentice) pe care elevul le analizează și le rezolvă, mobilizându-și cunoștințele, capacitățile și atitudinile achiziționate și exersate la ore. Prin urmare, profesorul și angajatul poliției au grijă să creeze pentru elevi oportunități de aplicare în plan social, în viața de zi cu zi a celor învățate, sub forma unor comportamente constructive, bazate pe un sistem de valori și atitudini.

Se recomandă proiectarea și desfășurarea unor activități de învățare precum: studiile de caz, cercetarea surselor tematice, exerciții de formulare argumentată a opiniei personale, vizionarea filmelor tematice, discuții tematice dirijate, exerciții de autoevaluare a propriului comportament, exersarea unor conduite de manifestare a culturii juridice, realizarea interviurilor, întâlnirilor cu persoane-resursă, valorificarea TIC și a mijloacelor audiovizuale tematice disponibile, vizite de informare etc.

EVALUAREA, împreună cu predarea și învățarea, este o componentă de bază a procesului didactic la disciplina opțională **Educație pentru socializare juridică** și constituie mijlocul principal de orientare a activităților de învățare ale elevilor, de stabilire a progresiei învățării și de formare a competențelor.

Luând în considerare faptul că un curriculum la disciplina opțională nu constituie obiectul evaluărilor externe și naționale, **evaluarea se realizează prin descriptori**, sub forma unui feedback constructiv, menit să releve nivelul de formare la elevi a finalităților proiectate/competențelor specifice. Principalul tip de evaluare utilizată în cadrul demersului didactic este *evaluarea formativă*. În cadrul evaluării formative, cadrul didactic poate folosi metode și tehnici de evaluare orală și scrisă.

În scopul proiectării cât mai eficiente a activităților didactice, se recomandă să fie utilizate instrumente centrate, în special, pe **evaluarea procesului**, deoarece interesează nu doar produsul realizat de elev, ci mai cu seamă cum a fost realizat acesta, cum a ajuns elevul la performanță. Aceste tehnici îi ajută pe elevi să-și dezvolte într-o manieră personalizată gândirea critică, să exprime opinii, să manifeste atitudini și să se autoevalueze. Pentru evaluarea sumativă, pot fi solicitate ca produse: *portofoliul, proiectul tematic, proiectul de cercetare, proiectul de acțiune, hărți și tabele conceptuale, jurnalul reflexiv, reflecții structurate* etc.

În procesul de evaluare la disciplina opțională **Educație pentru socializare juridică** pot fi aplicate și alte metode și tehnici, cum ar fi *observarea sistematică a activității și a comportamentului elevului, evaluarea reciprocă, evaluarea activității în grup* etc. Se recomandă și utilizarea *chestionarelor* și a *fișelor de autoevaluare*, care permit elevului să-și observe propriul comportament în situații de învățare structurate cooperativ. Cadrul didactic și elevul au libertatea de a-și elabora propriile fișe ale activităților de reflecție, autoevaluare și evaluare reciprocă. Pot exista și situații în care nu ar trebui efectuate evaluări, deoarece subiectele sunt prea sensibile pentru elevi.

Pentru evaluarea competențelor specifice disciplinei opționale **Educație pentru socializare juridică** (în clasa a VIII-a), sunt elaborați **descriptori**, care, de fapt, constituie un set de descrieri pozitive ale comportamentelor observabile. Procesul de evaluare prin descriptori se realizează prin observarea comportamentelor elevilor pe parcursul activităților, inclusiv în procesul de elaborare/realizare de către ei a produselor, precum și prin activități de reflecție, autoevaluare și evaluare reciprocă. Efectuată în mod regulat, observarea devine parte componentă a procesului educațional. Cadrul didactic observă comportamentul elevului, pentru a stabili manifestarea competenței specifice/a unităților de competență.

În vederea realizării evaluării prin descriptori, cu acordarea de calificative *finale*, se propune o listă de descriptori de competență (a se vedea *tabelul Descriptori de competență*, p.

18), selectați din *Lista descriptorilor pentru o cultură democratică*, aprobată de Consiliul European (2018), și adaptați la competențele specifice ale disciplinei opționale *Educație pentru socializare juridică*.

Descriptorii de competență:

- sunt criterii calitative de evaluare care descriu modul de manifestare a competențelor elevului și permit determinarea gradului de formare a acestora (minim, mediu, maxim). În conformitate cu nivelul atins, descriptorii permit acordarea de calificative: „suficient”, „bine”, „foarte bine”;
- sunt, de fapt, *indicatori* observabili, ce pot fi identificați în *comportamentul* elevilor sau în *produsele* activității acestora. Rolul descriptorilor este de a oferi criterii riguroase și obiective de evaluare și acordare a calificativelor, îndeplinind funcția unui etalon de evaluare care să producă rezultate comparabile, relativ standardizate, la evaluări diferite;
- nu desemnează comportamente sau performanțe izolate sau declanșate în mod artificial, ci comportamente și performanțe combinate și înlănțuite pe parcursul perioadei de învățare, puse în acțiune de către elevi;
- oferă un set de descrieri pozitive ale comportamentelor observabile, care indică faptul că o persoană a atins un anumit nivel de experiență într-o anumită competență.

Cadrul didactic are obligația să introducă sistematic și regulat (pe toată durata anului de studii) în catalogul clasei, la pagina rezervată disciplinei *Educație pentru socializare juridică*, în dreptul fiecărui elev, numărul de ordine al descriptorilor de competență corespunzători comportamentelor manifestate de elev și care reflectă competențele specifice ale disciplinei.

Cadrul didactic explică într-un mod accesibil elevilor și reprezentanților legali ai acestora esența descriptorilor de competență pentru clasa respectivă și îi informează periodic despre modalitatea de înregistrare a rezultatelor învățării în catalogul școlar.

Pentru fiecare competență specifică disciplinei, pe parcursul anului școlar, se înregistrează în catalogul clasei descriptorul din listă o singură dată, în baza observării comportamentului elevului în diferite situații și contexte ale vieții școlare și extrașcolare. Nu este obligatoriu ca la fiecare lecție și pentru fiecare elev să fie înregistrat un descriptor.

Cadrul didactic, până sau după consemnarea numărului unui descriptor în catalogul școlar, oferă feedback comportamental elevului. Forma (oral sau în scris) și modalitatea de oferire a feedbackului este stabilită împreună cu elevul (de exemplu, în agenda elevului, la rubrica *Note*, în Caietul elevului etc.).

De asemenea, este posibil, în special la lecția de reflecție, ca pentru unii elevi să fie observat un număr mai mare de descriptori, corespunzători mai multor competențe specifice. În acest caz, cadrul didactic înregistrează descriptorii identificați în spațiile libere anterioare zilei în care a avut loc lecția.

În catalogul școlar, la disciplina *Educație pentru socializare juridică*, cadrul didactic înregistrează:

- *zilnic*: data, prezența la lecții a elevilor, conținuturile curriculare studiate la lecție și tema pentru acasă, dacă aceasta este planificată;

- *sistemic* și pentru fiecare elev (în rubrica *Notarea rezultatelor învățării*): numărul de ordine al descriptorilor (conform tabelului *Descriptori de competență*) care s-au manifestat în mod firesc, oferind elevului feedback descriptiv/comportamental;

- *la final de an școlar*: calificativul (**FB** – „foarte bine”, **B** – „bine”, **S** – „satisfăcător”) acordat fiecărui elev, oferind feedback descriptiv/comportamental. Pentru stabilirea calificativului, la final de an de studii, se aplică următorul algoritm de contorizare a numărului de unități de competență formate:

- 100-81% din numărul total de unități de competență formate corespunde calificativului „**foarte bine**”;
- 80-56% corespunde calificativului „**bine**”;
- 55-25% corespunde calificativului „**suficient**”.

DESCRIPTORI DE COMPETENȚĂ

Competențe specifice	Unități de competență	Descriptori	Produce realizate recomandate
1. Recunoașterea conceptelor specifice statului democratic pentru înțelegerea critică a drepturilor, obligațiilor și responsabilităților cetățenești	1.1. Formularea , cu cuvinte proprii, a elementelor specifice statului de drept pentru înțelegerea rolului drepturilor, obligațiilor și responsabilităților cetățenești în viața cotidiană	1. Poate explica semnificația conceptelor juridice cheie (<i>justiție, egalitate, necesitatea legilor și normelor, supremația legii</i>). 2. Reflectează critic asupra relațiilor dintre drepturile omului, democrație, pace și securitate într-o lume globalizată. 3. Meditează critic asupra cauzelor principale ale încălcărilor și abuzurilor asupra drepturilor omului.	Studii de caz Interviu Proiecte individuale
	1.2. Sistematizarea conceptelor specifice statului democratic în manifestarea obligațiilor și responsabilităților cetățenești		
2. Valorificarea demnității umane și a drepturilor omului în formarea unor comportamente necesare pentru rezolvarea problemelor sociale ale adolescenților	2.1. Enumerarea elementelor de comportament necesare pentru rezolvarea problemelor sociale ale adolescenților din perspectiva drepturilor omului	4. Pledează pentru protejarea și respectarea drepturilor omului în orice împrejurare. 5. Afirmă că drepturile specifice ale copiilor trebuie respectate și protejate de către societate. 6. Susține că libertățile și obligațiile fundamentale ale omului trebuie să fie cunoscute de către fiecare.	Proiecte de grup Hărți conceptuale Grile de autoevaluare
	2.2. Adoptarea unor norme de comportament adecvat în vederea rezolvării nonviolente a problemelor sociale ale adolescenților		
3. Explorarea elementelor statului de drept și a democrației prin respectarea legislației pentru prevenirea delincvenței	3.1. Identificarea relațiilor cauzale ale unor situații-problemă privind delincvența juvenilă prin valorificarea elementelor statului de drept	7. Exprimă părerea că toți cetățenii trebuie tratați în mod egal și imparțial, conform legii. 8. Susține ideea că legile trebuie aplicate corect și respectate în toate situațiile din viață. 9. Pledează pentru existența măsurilor eficiente ale autorităților publice pentru cei care încalcă drepturile	Postere Prezentări cu suport
	3.2. Rezolvarea studiilor de caz privind delincvența juvenilă și recunoașterea		

juvenile	elementelor statului de drept și ale democrației	omului.	vizual/animații, cărți digitale
4. Manifestarea respectului față de diferiți reprezentanți/membri ai comunității printr-un comportament tolerant în diverse situații de viață	4.1. Recunoașterea unor caracteristici ale comportamentului tolerant pentru relaționarea cu diferiți reprezentanți/membri ai comunității	10. Prezintă normele de comportament tolerant în raport cu diferiți membri ai comunității. 11. Tratează cu respect opiniile și ideile altor persoane. 12. Respectă alte persoane, promovând demnitatea și drepturile fiecărui om, prin comportament tolerant.	Joc de rol Dezbateri, discuții dirijate
	4.1. Recunoașterea unor caracteristici ale comportamentului tolerant pentru relaționarea cu diferiți reprezentanți/membri ai comunității		Flyere, ghiduri cu referire la comportament
5. Demonstrarea responsabilității civice în diferite contexte sociale prin implicare personală	5.1. Aprecierea modalităților de implicare personală în vederea demonstrării responsabilității civice	13. Demonstrează că nu este un simplu spectator în cazul când se încalcă demnitatea și drepturile altor persoane.	Jocuri/careuri de cuvinte Expoziții de desene, fotografii etc.
	5.2. Recomandarea unor exemple/practici de implicare personală și manifestare a responsabilității civice în diverse contexte sociale	14. Apără drepturile umane ale altor persoane. 15. Exerciță obligațiile și responsabilitățile în calitate de cetățean activ la nivel local, național sau internațional.	
6. Formarea deprinderilor de cultură juridică necesare pentru înțelegerea și evitarea conflictelor specifice adolescenților	6.1. Identificarea abilităților necesare pentru formarea deprinderilor de cultură juridică din perspectiva evitării problemelor specifice adolescenților	16. Analizează critic informațiile pe care le folosește. 17. Apreciază critic acțiunile persoanelor responsabile de respectarea, promovarea și aplicarea drepturilor omului.	
	6.2. Stabilirea modalităților de evitare a conflictelor prin prisma deprinderilor de cultură juridică	18. Interpretează critic motivele, intențiile și acțiunile persoanelor care fac propagandă, creează stereotipuri și promovează lipsa de toleranță și ura prin discursurile lor.	

VII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Cadrul legal:

1. Cadrul de Referință al Curriculumului Național (2017).
2. Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010).
3. Codul educației al Republicii Moldova (2014).
4. Constituția Republicii Moldova (1994).
5. Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (1950).
6. Convenția cu privire la drepturile copilului (1989).
7. Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (2007).
8. Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948).
9. Declarația Națiunilor Unite privind Apărătorii Drepturilor Omului (1998).
10. Guțu, V. Curriculum educațional. Chișinău: CEP USM, 2014.
11. Educație civică. Curriculum pentru învățământul gimnazial, clasele a V-a – a IX-a. Chișinău, 2010.
12. Observațiile finale pentru Republica Moldova ale Comitetului pentru Drepturile Copilului (2017).
13. Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația 2020” (2014).
14. Legea privind drepturile copilului nr. 338/1994.
15. Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți nr. 140/2013.
16. Standardele de calitate pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general din perspectiva școlii prietenoase copilului (2013).
17. Regulamentul Consiliului Național pentru Protecția Drepturilor Copilului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 409/1998.
18. Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, aprobat anual prin ordinul MECC.
19. Curriculum Educația pentru societate, ciclul gimnazial, 2018.

Literatură de specialitate:

1. Achiri, I. et al. Evaluarea standardelor educaționale. Chișinău, 2009.
2. Adăscăliță, V., Josanu, R. Prevenirea violenței în instituția de învățământ. Ghid metodologic. Chișinău, 2017.
3. Competența interculturală. Auxiliar didactic. Chișinău: Pro Didactica, 2015.
4. Conflictele și comunicarea. Chișinău: ARC, 1998.
5. Cozma, T. O nouă provocare pentru educație: interculturalitatea. Iași, 2001.
6. Danileț, C. Legea pe înțelesul tinerilor. București: Humanitas, 2017.
7. Educație pentru dezvoltare. Ghidul animatorului. CIDDC, 2001.
8. Keen, E., Tîrcă, A. Educație pentru cetățenie democratică. AREDDO, 1999.
9. Ghid de monitorizare a drepturilor copilului. CIDDC. Chișinău, 2017.
10. Provocând diversitatea. Educație interculturală și rezolvare de conflict. EYE Moldova, 2012.

11. Respect pentru diversitate. Compendiu de exerciții practice la îndemâna facilitatorilor. București: Bristisch-Council, 2010.
12. Reardon, B. Toleranța – calea spre pace. Chișinău: ARC, 2004.
13. Repere. Manual de educație pentru drepturile omului cu tinerii. Consiliul Europei, 2004.
14. Solovei, R., Eșanu, R. Școala și comunitatea. Ghid metodologic. Chișinău: Știința, 2007.
15. Solovei, R., Secară, R. Tineri în acțiune. SIEDO. Chișinău, 2004.
16. Stamatescu, M. Evaluarea valorilor și atitudinilor. S.A.I., serie nouă, vol. XLVI, 2001.
17. Toleranța și competența socială. Ghid metodic pentru formatori. Chișinău, 2006.